

რედაქცია: ს.ლოლაძე, სერ-გიევს ქუჩაზე, ივ. აბრამოვის სახლში. № 8.

კანტორა რედაქციისა: სერ-გიევს ქუჩაზე, ივ. აბრამოვის სახლში, № 8.

ხელის-მოწერა მიიღება კანტორაში. ბარეშე მცხოვრებთათვის: ВЪ Тифлисѣ. Въ редакцію газ. „Дროზда“.

გაზეთის ღირსი: მთელის წლისა—8 მან., 6 ხვეარ წლისა—4 მან. და 50 კაპ., ოთხის თვის—3 მან.

უკველ დღე ორშაბათს გარდა

განცხადება: მიიღება ქართული რუსულს, სომხურს და სხვ. ენებზე.

ფასი განცხადებისა: დიდი ასოებით ასოზე—1 კაპ., ასო-მთავრულით სტრიქონზე—8 კაპ., ჩვეულებრივის ციცეროთი—5 კაპ., პატარათი—4 კაპ.

დროება

ცალკე ნომერი ღირს შაურათ

რედაქციას უფლება აქვს გასწოროს და შეამოკლოს დახაზულად გამოგზავნილი სტატიები. დაუბეჭდელი სტატიები ავტორს არ დაუბრუნდება.

მოკავალს 1879 წელს გაზეთი

„დროება“

გამოვა მუდამ დღე და იმავე პროგრამითა და მიმართულებით როგორც აქამდინ გამოდიოდა.

ხელის-მოწერა

მთელისში—მიიღება „დროების“ რედაქციაში (სერგიევს ქუჩაზე, ივ. აბრამოვის სახლში, № 8).

ბარეშე მცხოვრებთა ამ აღრესით უნდა დაიბარონ გაზეთი: ВЪ Тифлисѣ. Въ Редакцію газ. „Дროзда“.

აგენტების საშუალებით გაზეთის დაბარება შეიძლება მხოლოდ იმ პირობით, რომ ფული გაზეთის დაბარებისა-თანავე უნდა იყოს რედაქციაში გამოგზავნილი.

გაზეთის ფასი

მთელის წლისა	8 მან.
ხახვარის წლისა	5 „
სამის თვისა	3 „
ერთის თვისა	1 „

მხოლოდ ამ ვადებით შეიძლება გაზეთის დაბარება.

ხვედრი ფასი გაზეთისა დაბარებისა-თანავე უნდა იქმნას გამოგზავნილი; უფულოდ გაზეთი არავის არ გაეგზავნება.

საქართველო

სადილი ახლად-შემოერთებულ ქართველებისათვის

რამდენთამე ქართველსა და მათ შორის ყველაზე პირველად უფ. დ. ი. შიფიანს მოუყვიათ თავში ჩინებული ჰაზრი, რომ „შოაბატიჟონ დეპუტატათ ჩამოსული ოსმალის საქართველოს ქართველები და, სხვით თუ არაფრით, ერთად, ძმურად პურის-ჭამით, საზოგადო სუფრაზე ამთავით მაინც დაუმტკიცონ მათ თავის თანაგრძნობა და სიყვარული.

დიდის სიამოვნებითა და სიხარულით მიიღეს მთელისის ყველა ქართველებმა ეს ამბავი. და ამ ორშაბათს მართლაც ამ მიზნით გამართული იყო სადილი მუხრანსკის სახლში, კლუბის დიდს ხალაში.

ორ საათზე საზოგადოებამ დაიწყო მოგროვება. სამზე ამ დიდს ხალაში მოგროვილი იყვნენ ყველანი, ეინც კი ამ ჩვენს დედა-ქალაქში წარჩინებული და გამოჩენილი არიან თავის კეჟით, შთამომავლობითა და ჩინებით.

მასპინძელთ რიცხვი იყო სულ ოთხმოც-დაათ კაცამდინ; ამათში ერთი იყვნენ:

თ. ბრ. დ. ორბელიანი, პ. შ. მამალა-შვილი, თ. ი. ა. ანდრონიკოვი, თ. დ. დ. ჯორჯაძე, დ. პ. შურცელაძე, დენერლები: თ. ზ. ხუმბათოვი, პ. სავინოვი, თ. ის. თუმანოვი, პობიევი, ტერ-ლუკასოვი და სხვ. ქართული ლიტერატურის წარმომადგენელი თითქმის ყველანი იყვნენ, გარდა თ. ილ. ჰავეკაძისა, რომელიც ამ ჟამად ქალაქში არ იმყოფება; იყვნენ: თ. აკაკი წერეთელი, გ. წერეთელი, ი. ტერესელიძე, პ. შიკა-შვილი, ნ. ავალიშვილი, „დროების“ რედაქტორი და სხვ. და სხვ.

სტუმრები სულ-ყველანი იყვნენ—16 კაცი; საკუთრივ დეპუტატის გარდა იყო აგრეთვე დენ.-მაიორი შერიჭ-ბეგი ხიმშიაშვილი.

სწორეთ სამ საათზე სანოვაგეს მოთვემ უფ. დ. ი. შიფიანმა მოიწვია საზოგადოება სუფრაზე, რომელიც სამის მზრით იყო გამართული. შუაში დაბრძანდა თ. ბრ. დ. ორბელიანი; იმას მოუსხდნენ: მარცხნივ ჭუსსეინ-ბეგ ბეჟან-ოლი, მარჯვნივ შერიჭ-ბეგი ხიმშიაშვილი; შემდეგ მარცხნივ იჯდა ნური-ბეგ ხიმშიაშვილი, მარჯვნივ ჭუსსეინ-ბეგი აბაშიძე, ჰასან-ბეგ ბეჟან-ოლი, მუჟთი-ეჟენდი სურმანიძე, ართვინის დეპუტატები, მღვდლები და სხვ. შუა-ჭამაზე, როდესაც შამპანის ღვი-

ნო შემოიტანეს, თ. ბრ. დ. ორბელიანი საესე სტაქნით ხელში წამოიღო და წარმოსთქვა შემდეგი ჩინებული, გრძნობით საესე სიტყვა:

თ. ბრ. ორბელიანის სიტყვა

„ბატონებო! რას მოაწავებს დღეს ჩუქნი აქ შეყრილობა? რა ცეცხარიან? რასა ვდღესასწაულობთ? ძრება ესე წარმოგვიდგენს სასიხარულოს მას სანახავსა, როდესაც ერთის დედისა შეილნი, შავის ბედისა გამო, განშორებულნი, დიდს ხანს ერთმანეთისათვის დაკარგულნი, —ანაზღეულად, მოულოდნელად, შეჭხუდენ, იცნეს ერთმანეთი და გადახვიდნენ გულითადის სიყვარულითა.

ჩუქნიცა ვგრეთეს საქართველოს შეილნი ვიყუით დაკარგულნი ერთმანეთისათვის საუკუნოების განმავლობაში; ბევრი ვიტანჯეთ მტერთაგან, ბევრი ვაოხრება გამოვიარეთ, მაგრამ მაინც კი არ დავვიწყებია დაშორებულნი ჩუქნი ძმები. თვალი, გული გეჟირა თქუნი კენ, ბატონებო, და ენატროდით, როდეს აღმოვა ჩუქნი თვს მზე ვეერთებისა! (საზოგადოებაში მოსმის გაცხარებული ტაშის-კრა).

და აი, გვისმინა ღმერთმანცა, და დღეს ჩუქნი შორის ეხედავთ დაშორებულთა ძმებთა და მოხარულნი ვჰმადლობთ ღმერთსა და ვევედრებით, რომ შეერთება ესე ჩუქნი იყოს უკუნითი უკუნი-სამდე შეურყეველად!.. და დღის იქით ლხინშია, კირშია, უნდა ვიყუნიეთ ჩუქნი ერთად, ვითარცა ერთნი დედა საქართველოს შეილნი.

მაგრამ, ბატონებო, ვინ არის, დეთის გარდა, მიზეზი ესრეთის ჩუქნის გაბედნიერებისა? შოვლად-მოწყალე დიდი იმპერატორი, აღმადგენელი და მფარველი ძეგლისა ივერიისა! დაკურთხევა და ღუთისა მოუფინოს დიდებულსა გვირგვინოსანსა თავსა მისსა მრავალ და მრავალ-ჟამიერ, საბედნიეროდ დიდისა მის იმპერიისა.

„ბატონებო! ღმერთმან გვიდღეგმდეს ლოს ჩუქნი დიდი იმპერატორი, სარვის არ შეგვენატროსა!.. შორრაააა?“

ამ სიტყვის შემდეგ ხანგრძლივი ურა დიდხანს არ შეწყვეტილა საზოგადოებაში.

თ. ბრ. ორბელიანის შემდეგ წარმოიღო უფროსი წევრი დეპუტატისა ჭუსსეინ-ბეგ ბეჟან-ოლი და წმინდა

ქართულის ენით, რამდენიმე სიტყვით, წარმოსთქვა სადღევრძელო დიდის მთავრის ძველი ნამესტნიკისა.

შემდეგ წარმოდგა უფ. ალ. ზუბალოვი და სთქვა:

უფ. ალ. ზუბალოვის სიტყვა

„მოწყალენო ხელმწიფენო!

„რაც უნდა მძიმე ხვედრი შეხედეს ხალხსა, საზოგადოებასა, თუ ბოლოს ყოველივე კარგათ გათავდება, დიან კაცმა მადლობა უნდა შესწიროს ღმერთსა.

„შემდგომ მრავალწლის ჩხუბისა, სისხლის ღერისა და სიმძულვარისა ორთა ძმა ხალხთა შორის, რუსეთის და მსხალოს საქართველოსა, მიუხდომელმა განგებამა ისე მოიყვანა საქმე, რომ დღეს ეს ორი ჩამომტვრებული ხალხი ერთათ შეყრილნი ვართ სუფრასზე და ვდღესასწაულობთ განხეთქილობის მოსპობას ჩვენ შორის, ჩვენს ძმურათ შეყრასა „ძველებურათა, ჩვენებურათა“—იმ კაის გულითა, რომელსაც როგორც ჩვენ ჩვენში ვხედავთ, ისე თქვენშიც ვეგულებით.

„ძველათ დიან მრავალგვარი სიმდიდრე და სიკეთე ჰქონა საქართველოსა, და ეხლა ერთი-და მინც საუნჯე კიდევ გვაქვს უნაკლულათ, ესე იგი კაი გული, ის გული, რომელიც ყოველთვის აღიძვრის თავგანწირულობით ყოველ საზოგადო კეთილ საქმეზედა ძმურის სიყვარულისათვის.

„ამ გვარ თვისებისა გამო ჩვენის გულისა უნდა მოგახსენოთ, რომ ეხლანებით თუ უნებურათ, ხომ ჩვენი ხართ, და რა გავიცანით ერთმანერთი და რა კიდევ უფრო ერთმანერთს უკეთ გავიცნობთ, მაშინ, უტყველია, სულ ჩვენი იქნებით, ერთნი ვიქმნებით და ერთათ გავსწევთ უღელსა საზოგადო წარმატებისათვის!..

„მაგრამ ვის ჰპართებს კიდევ ქება და პატივი ამ ჩვენი შეერთებისათვის? ბატონებო, სტაქნები დაამზადეთ! მს ქება და პატივი დიან გემართებს, რომ უძღვნათ ძრიელ რუსეთის ხალხსა! და ეს სადღევრძელო იყოს პატივისცემისათვის რუსეთის ხალხისა. შრააა!“

უფ. ა. ზუბალოვის შემდეგ ილაპარაკა უფ. დ. ი. შიფიანმა, რომელმანც სთქვა შემდეგი სიტყვა:

უფ. დ. შიფიანის სიტყვა

„ღღევანდლისთანა დღე დიდი ხანია სანატრელი იყო ჩვენთვის. მკობდ სიტყვა მომახსენებინეთ ამისი განსამართლებელი.

„ერთხელ საქართველოც ვერცელი და მაგარი ქვეყანა ყოფილა. ამაზედ გვემოწმებინა—ერთის მხრით—გმირული საისტორიო საქმეები, რომელსაც თვალწინ წამოგვიყენებს ერთი ცარიელი ხსენება ისეთის სახელისა, როგორც, მაგალითად, მანტანგ ბორგასლან, დავით აღმაშენებელი, დიდი და დიდად მნათობი მამარ მეფე;—მეორეს მხრით გვე-

მოწმებინა ისეთი ხუროთმოძღვრებითი ამოხსკითხავეები, როგორც, მაგალითად, ცხე-სიმაგრეები და ტაძრები შიგნით, და ტაძრები გარეთ, დიდის სიშარბილამ რომ მოგვითხრობენ ქართველების ქველობასა და ღვთისმოყვარებას,—ათონის მთიდან, მაგალითად, იერუსალიმიდან.

„ბუნების გამომძიებლობით ვიცით, რომ ქვეყნიერებაში უძრავი არა არის—რა და არც ჩვენი ერთობა და სიმაგრე მდგარა უძრავად. როგორც ბრუნვაში სხვა-და, სხვა შეტაკება მომხდარა და ერთი ისეთიცა, რომ დაურღვევია ჩვენი გვარ-ტომობითი კავშირი,—და ორასმა, სამასმა წელიწადმა განვლო, რომ აქაურ ქართველებს იქაური ქართველებისა არა გვსმენია-რა,—ისინი ჩვენთვისა სწუხდნენ, ჩვენ იმათთვის;—ჩვენ იმათი აღარა ვიცოდით—რა, იმათ ჩვენი.

„მინ იცის კიდევაც რამდენ ხანს ვიქნებოდით ამ მდგომარეობაში, ჩვენ რომ დიდებულის რუსთ ხელმწიფისათვის არ მიგვენდო თავი. იმის მღვთიურმა ხალხთათვის ზრუნვამ მოგვმადლა ეს შეერთება ამდენის ხნის დაზარებულებსა. როგორც კნიაზმა ბრიგოლ დიმიტრის ძემ წარმოასთქვა, მისი დიდებულების უქვეშევრდომილეს მადლობას განუზომელათა ვზღვით ჩვენს გულში და რადგან ახლა აგვიხდა სამასწლეული ნატრვა, ვისურვოთ, კნ. ბრიგოლის სიტყვისამებრ, სიმტკიცე ამ ახლად აღდგენილის კავშირისა უკუნისამდე,—და ამ ჩვენს ძველს მოძმეებს რომ თვალითა ვხედავთ და ძმურის სიყვარულით შევხვართ, შევხვავთ სადღევრძელო იმათი!“

მა ჩინებული სიტყვაც დიდის აღტაცებით მოისმინა საზოგადოებამ.

მაგრამ ყველაზე მომეტებული შთაბეჭდილება მოახდინა და ყველაზე მომეტებული აღტაცება გამოაჩინა თ. აკაკი წერეთლის შემდეგმა სიტყვამ:

თ. აკაკი წერეთლის სიტყვა

„ბატონებო!

„ბევრი ქართული ღმერთი გვინახავს, ხშირათ დავსწრებივართ ქართულ სუფრასზედ, სადაც ჩვეულებრივი მოღბენა და გულ-გახსნილობა ყოფილა.

„მაგრამ ისიც კი არ დავგვჩენია შეუნიშნავად, რომ ხან-და-ხან იმ მოღბენის დროს ზოგიერთ მოღბენე ქართველების მხარულ სახეს ჰქუნვის ღრუბელი გადაკვრია; თითქოს იმათ იმ დროს რაღაც სწვევტლათ გულსა, თითქოს ისინი მაშინ რაღასაც ისაკლისებდნენ იმ მდიდარ სუფრასზედ!..

„ღღევანდელი ღმერთი კი, ვხედავთ, სხვა გვარია: მხარულდება უნაკლულთა და სიხარული უღრუბლო!

„და რას უნდა მივაწეროთ ეს? თუმცა თვითოეული თქვენგანიც კარგათა გრძობს ამას, მაგრამ მე მაინც ვიტყვი, რომ ამის მიზეზია დროთა-ვითარებისაგან დაზარებულის ჩვენის მოძმეების, რომლის წარმომადგენლებიც აქა ბძანდებიან, დღეს ხელ-ახლათ ჩვენთან შამოერთება და ძმურად შეკავშირება.

„დიან, ბატონებო, დღეს ჩვენ შეგვიძლიან მივიღეთ ჩვენის უნაპირებო-საფლავებთან და ჩავსძახოთ, რომ მათი ანდერძი ჯერ კიდევ არ გავგიფუჭებია!

„და რა იყო, ბატონებო, ის ანდერძი? „... აქ მე ნამეტანს არას ვიტყვი... მს ანდერძი იყო: დედა-ენა და ერობა! ამაგების სადღებლად ბევრი შრომა გაუწევიათ და დიდი მსხვერპლი შეუწირავთ ჩვენ ნეტარ-სახსენებელ მამა-პაპებს.

„პირველი, ი. ი. ენა, ისე მდიდრულად შეუკავშირეთ და ისეთი გემოც მიუციათ, რომ ჯერ კიდევ ვერ მოგვიხერხებია მისი დავიწყება და არა-თუ ჩვენ, იმ ჩვენ მოძმეებსაც, რომელნიც ჩამოდენიმიე საუკუნოების განმავლობაში დაზარებულნი ვყევანდნენ, იმათაც კი შერჩენიათ დედა-ენა ტკბილად სასაუბროთ.

„მეორე, ე. ი. ერობა, ისე მდიდრულად შეუკავშირეთ და ისეთ გვარად აუბეჭდავთ როგორც გარეგანის ისე შინაგანის საკუთრად ქართველს ერის საკუთრად ნიშნებათ, რომ დღესაც ქართველი ერთის შეხედვისა-თანავე იცნობა. მსევე ნიშნები დარჩენია ჩვენ მოძმეებსაც; ამის დასამტკიცებელათ შორის ნულარ წავალთ, საკმაოა, რომ აქვე, ამ სუფრასზედ, მივიხედ-მოვიხედოთ.

„ახლა ვხედავთ, რომ ჩვენი წინაპრების დანაპირები აქედაც და იქითაც შენახულა და ამით სჩანს, რომ ჩვენ-შორის ძმური კავშირი თურმე არაოდეს არ ყოფილა მოშლილი!...

„დიან, დღემდე თუ ცალ-ცალკე შეგვინახავს ის ანდერძი, დღეს უფრო აღვილოდ და ძლიერად ავასრულებთ, თუ კი ძმურად მივსცემთ ერთმანერთს ხელს, დავადგებით ერთს გზას და მივმართავთ ერთს მიზანს.

„აქ ესეც უნდა მოვიხსენიოთ, რომ იმ ჩვენ სამაგალითო მამა-პაპებს სხვათა შორის ერთი დიდი ღირსებაცა ჰქონდათ: მტრის და მოყვრის პასუხისმგება! მისგანაც კი რამ კეთილი დაუნახავთ, ერთი ათასად გაღუბნათ.

„ამ ღირსებაებს ნურც ჩვენ ვიქნებით მოკლებული: ვინც ჩვენ კეთილს გვიქადებს და ვინც აგვისრულებს დანაპირებს, ჩვენც ვეცადოთ მისთვის სამაგიეროს გადახდა და დაუმტკიცოთ სიყვარული..

„თუ ჩვენი მამა-პაპები აღვეწებდნენ თვალს ქვეყნის მოძრაობას, ნურც ჩვენ ვიქნებით თვალ-დახუჭული...

„მზათ ვიყოთ, რომ ბედს, საიღამაც უნდა მოდიოდეს, კარი გაუულოთ,—და უბედობას ვეწინააღმდეგოთ!

„მს იქნება იმ ანდერძის სისრულეში მოყვანა!...

„მაგრამ, რომ კიდევ უფრო გავძლიერდეთ, ვიცნოთ ჩვენი თავი, დავაფასოთ ჩვენი წინაპრები და თვალ-ყური ვადვენოთ დრო და ვითარებას, საჭირო არის, რომ ვეცადოთ ჩვენის შეილების გამოზრდა.. მივცეთ გზა განათლებას. და შემდეგ მათ ენერგიასა და ცოდნას მამებმაც დავაჩვენოთ ჩვენი გამოცდილება და ისე შეერთებულად ვიღვეწოთ, რომ

ჩვენ წინაპრებთან პირ-შავათ არ დავრ-
ჩით...“

ხანგრძლივი ბრავოს და ურას ძახილი-
თა და ყვირილით დააჯილდოვა ჩვენი
ჩინებულო, ნიჭიერი პოეტი საზოგადო-
ებამ ამ სიტყვის თქმისათვის, რომელ-
შიაც იმან ასე მარტივად და ამავე დროს
ასე ღრმა გრძობით გამოხატა ის, რაც
თითოეულს ჰქონდა გულში. შევლანი
მიდიოდნენ თ. აკაკი წერეთელთან და
ულოცავდნენ ამ მშვენიერი სიტყვის
წარმოქმისათვის და თან მადლობას
სწირავდნენ...

სადილი ამით გათავდა. შევლანი წა-
მოდგნენ სუფრიდამ. მაგრამ სანოვავე
კი ჯერ არ გათავებულა: ნასადილვეს
დიდხანს იყო კიდევ ლექურისა და დავ-
ლურის თამაში, თვითონ დღევგატებმა
კი ითააშვს თავიანთებური ფერხული,
რომელიც, უეჭველია, ჩინებულო გრა-
ციოზული თამაში უნდა იყოს. სუფრაზე
და სუფრის შემდგვაც იყო ქართული
სიმღერა, მრავალ-ჟამიერ და სხვ.

ზგუფ-ზგუფად გროვდებოდა საზოგა-
დობა და ლაპარაკობდნენ, სჯიდნენ;
ყველასთვის სალაპარაკო საგანი იყვნენ
ახლად შემოერთებული ქართველები;
ყველასი ყურადღება აქ მყოფ იმათ
წარმომადგენლებზე იყო მიქცეული.
ერთს გროვაში მოიგონეს ის პირნი,
რომელთაც პირველად დაიწყეს ამ მს-
მალოს საქართველოს გაცნობა და და-
ლიეს სადღეგრძელო ჩვენი ლიტერატურ-
ის პატივცემულ მოღვაწისა უფ. დიი.
ზ. ბაქრაძისა, აგრეთვე თ. აკ. წერეთ-
ლისა, თ. ბრ. ბურიელისა, რომელიც,
საუბედუროთ, ამ იმისთვის სასიამოვნო
დღეს არ დასწრებია აქ, უფ. ბ. ნ. შანი-
ბეგისა და სხვ.

მეშვიდე საათზე საზოგადოებამ დაიწ-
ყო დაშლა.

ერთი აქ დამწრე პირთაგანი ვერ ვნა-
ხეთ ჩვენ, რომ სიამოვნება და კმაყოფი-
ლება არ ჰქონოდას სახეზე გამოხატული.

როგორც ჩინებულად ამბობს აკაკი
„ჭმუნვის ღრუბელი აქ არავის ჰქონდა
სახეზე გადაკრული“. შევლას თითქო
რალაც ეპოვნოს, თითქო რალაც შევიძი-
წოს, ისე იყვნენ განარებულნი და პირ-
ნათელნი.

და მართლაც ესე იყო; ჩვენ ვიპოვე-
ნეთ ჩვენი დაკარგული ძმები; ჩვენ
ახლად შევიძინეთ ჩვენი თანამემამუ-
ლენი, რომელნიც შავ ბედის ბრუნვისა-
გან თითქმის სამი საუკუნის განმავლო-
ბაში გვყავდნენ მოშორებულნი, გაცალ-
კევებულნი; ჩვენ ისინი შევიძინეთ, იმათ
ჩვენ შეგვიძინეს.

ამ დღეს საქართველოს შეიღონი
განაწილებულ საქართველოს შეერთებას
ვდღესასწაულობდით.

მს იყო ჩვენი მხიარულებისა და ნე-
ტარების უმთავრესი მიზეზი.

ამით აქვს ამ დღეს—1878 წლის 20
ნოემბერს ჩვენთვის ისტორიული მნიშ-
ვნელობა!..

ს. მ.

იშვილობა

იზამ-არაპნი კრილოვისა, გადმოთა-
რგმნილნი და გადაკეთებულნი რუ-
სულიდგან ქართულათ და გალექ-
სილნი თავ. რა ფი ე ლ მ რ ი ს თ ა-
ვის ა გ ა ნ. ზამოცემული ი. შაჩ-
ნაძისა და ბ. ჩარკვიანისაგან. თფი-
ლისი 1878.

მს ახალი წიგნი ჩვენი პოეტისა ბევ-
რათ სჯობია „სიბრძნე სიცრუის წიგ-
ნიდგან გამოკრებულთა იკავ-არაკთა.“
ახლს იგავებში აღარ ეპოვებთ სიტყვის
გადაჭარბებას და გაპრტყელებას; ამის
ენა მარტივი და წმინდაა; სურათები ცო-
ცხლად და ნამდვილად არიან გამოხა-
ტულნი; ლექსი ტკბილ-ხმოვანი და სი-
ტყვა-წყლიანი. შეხედეთ რა რიგათ მო-
გვიტხრობს თ. რ. მრისთავი „ბაყაყთა
მეფის“ მოსვლას (იხილეთ გვ. 62):

„დაეშო ზეცით ხე-მეფე მსხვილი,
მორი ვერხვისა, ცულათ გათლილი,
დიდის შხუილით,
დიდის ზუილით,
და ისე მტკიცეთ ჩეცა ჭყანტში,
თვისს სამეფოში ლულ ჭილიანში,
რომ სახელმწიფომ შექმნა ზანზარი.
ბაყაყებს შიშით ეცათ თავს-ზარი...
სულ მიიმაღნენ აქეთ-იქითა,
თავს ვერა ჰყოფენ მეფის შიშითა...“

რა ცხადათ იხატება ამ მოკლე სიტ-
ყვაში სურათი ხე-მეფის სასაცილო დი-
დებისა, მის სახელმწიფოს სიმშვენიისა
და ქვეშევრდომითა შიშისა! ამასა ჰქვიან
ირონი! ასრედ წერა მოიგავის უაღრესი
ოსტატობა!...

ამ მაგალითს არ დაუვარდება სხვა
იგავ-არაკებიც დიდის ხელოვნობით გად-
მოღებულნი ძრილოვის ღირსეულ მთარ-
გმნელის-მიერ.

მაგრამ რისთვის ახდნეს პატივცემული
პოეტი თავის მშვენიერს თხზულებას?
რისთვის სწყვეტს ხოლომე მოთხრობას
და ჩაურთავს ერთს რაიმე უშნოს, უად-
გილოს და ზოგჯერ უაზროს? რისთვის
არის საჭირო ეს დამატება ქვემოყვანილ
ლექსში (იხილეთ „წუნია სარძიო“.
გვ. 58):

... „მსეც იცოდეთ, საქრმოს რჩევაში
იმათ კაცხევაში, ამორჩევაში
მს ქალი იყო დიდი წუნია...
(ამ თქმით მგონია არ მიმტყუნია)
ასე ამბობდა
(თუ კიდევ ჰგრძობდა):
„რათ ვარგანანო ეს საქრმოები...“
და სხვ.
ან კიდევ ეს (იხილეთ „შევი და მელა“.
გვ. 11):

„ერთხელ ერთ ყვაესა,
შე-ჭრელსა (?), ავსა
(რომელიც არის წიწილის მტერი)
საღლაც ეშოვნა ყველის ნაჭერი. და სხვ.

ჩინებულო ლექსია, მაგრამ, საუბედუ-
როთ, ფრჩხილებში ჩასხმული სტრიქო-

ნები სრულებით ამახინჯებენ. მშვენიერი
შენიშვნები თითქმის ყოველ სტრიქო-
ში არიან ჩართულნი და ტაეპის სისრულის
მეტი სხვა არაფრის მაქნისანი არ არიან.

ტელეგრაფები

(ხალხთა-შორის ტელეგრაფის სააგენტოსი)

პეტერბურლი, 21 ნოემბერს. ხელმწიფე
იმპერატორმა წარმოსთქვა გუშინ. 20
ნოემბერს. შემდეგი სიტყვა მოსკოვში,
ქრემლის სასახლეში:

„ძალიან მოხარული ვარ, რომ პირა-
დათ შემიძლიან განგიმეორათ ჩემი
გულითადი მადლობა მოსკოვის ყველა
წოდებათ იმ ქველმოქმედებისათვის, რო-
მელიც გავლილ ომის დროს თქვენ
აღმოაჩინეთ. თქვენს კეთილშობილს
მაგალითს მთელმა რუსეთმა მიბაძა.

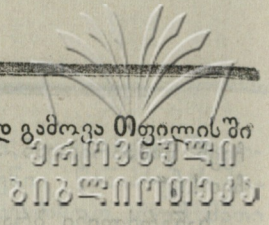
„იმედი მაქვს, რომ ძალიან მოკლე
ხანში მსმალეთთან შეკრული იქნება
დაბლოებითი მორიგების პირობა.

„ზმადლობთ აგრეთვე იმ ერთგულე-
ბითი გრძობისათვის, რომელიც თქვენ
გამომიცხადეთ იმ სამწუხარო შემთხვე-
ვების გამო, რომელნიც მოხდნენ პე-
ტერბურლში და რუსეთის ზოგიერთ სხვა
ქალაქებში. სრულიად მჯერა ამ თქვენის
გრძობის სინამდვილე და ეჭვი არა მაქვს,
რომ, როდესაც მე აღარ ვიქნები, ამავე
გრძობით შეეგებებით თქვენ ჩემს შვილ-
სა და იმის მემკვიდრესა.

„მე იმედი მაქვს თქვენის შეწვევისა
რომ შევაჩეროთ ჩვენი ახალგაზღობა იმ
დამლუპველ გზაზე, რომელზედაც არა-
სანდო კაცებს მიჰყავს ის. ღმერთმა ხელი
მოგვიმართოს ჩვენ ამ საქმეში და მო-
გვანიჭოს ნუფეში, რომ ჩვენი სამშობ-
ლო ენახოთ თან-და-თან კანონიერს და
მშვიდობიანს წარმატებაში. მარტო ამ
გზით შეიძლება მივალწიოთ რუსეთის
მომავალ ძლიერებას, რომელიც ისევე
ძვირ ფასია თქვენთვის, როგორც ჩემ-
თვისაც

პეტერბურში, 22 ნოემბერს. დღეს, დი-
ლის 10 საათზე, პეტერბურლში მობრ-
ძანდა ხელმწიფე იმპერატორი შევლა
ქუჩები რკინის გზის სტანციიდან სასა-
ხლემდინ სადგე იყო ჯარითა და ხალ-
ხით. ბაუწყნარებელი ურას ყვირილი იყო.

პეტერბურლის ბირჟა, 18 ნოემბერს.
(ხალხთა-შორის ტელეგრაფის სააგენტოსი)
ბანკის ბილეთები: მან. კაპ.
პირველი გამოცემის — 97 — „
მეორესი — — — 95—25

მესამესი	— — — —	95—25
მეოთხესი	— — — —	95—12
აღმოსავლეთის პირ.	—	91—75
აღმოსავლეთის მეორე	—	91—25
მკრო, 1/2 იმპერიალი	—	8—39
თფილ. თავაღ-აზნ. ბანკის		
გირაოს ფურცელი	— —	„ — „
შინაგანი 5% სესხის ბილეთები:		
	მან. კაპ.	
პირველი სესხის	— —	235—25
მეორე სესხის	— —	228—55
1 მანეთი ლირს:		
ლონდონი	— —	23—43 ვენსი
ამსტერდამი	— —	118— „ ცენტი
ბერლინი	— —	200— „ ჰფენიგი
პარიჟი	— —	246—50 სანტიმი
აქვასიის კერასინი	— —	„ — „

ბანსხალბანი

დაიბეჭდა და ისყიდება ა. თუთაიის სამ-მოქმედებანი კომედია; „რძალი, გული და მაშენიკაბი“ — თფილისში: ბრიჭუროვის, მართანოვის და ჩარკვიანის წიგნის მალაზიაში, ვლადიკავკასს: ბიორგი ბარათოვთან, ზორში: ზაქარია ლონდაროვთან, ცხინვალში: თ. შანო მატეაქოვთან, საქაშეთს: თ. ნიკო დიასამესწისნ მუჯვრისხევს: მასწავლებელ მოსენათაძესთან, შუთაისს: ა. მესხის წიგნის მალაზიაში და დ. ბოკეროასთან, სამტრედიას: იორდანე სიხარულიძესთან, ფოთში, ქლიზბარ ბაბალოვთან. ამავე პირებთან ისყიდება ამავე თუთაიის მეორე კომედია. — „ცოლი შიტრო, თუ ფული?“

(6—4)

მომავალ 1879 წლის იანვრიდამ გაზეთის „ივერიის“ მაგივრად გამოვა თფილისში მუხრანული ივერია

- შემდეგის პროგრამით:
- I. **სამართავლო მათიანე:** განხილვა თვე-და-თვე ყოველის გვარის საგნისა, რაც კი შეეხება ჩვენის საზოგადოებრივ მომდინარე ცხოვრებას და მთავრობის წარმოებას.
  - II. **საოღლიტიკო მიმოხილვა:** განხილვა თვე-და-თვე საზოგადო პოლიტიკისა და აგრეთვე უცხო ქვეყნების სახელმწიფო და საზოგადოებრივის მომდინარე ცხოვრებისა.
  - III. **რუსეთის მათიანე:** დრო გამოშვებით განხილვა ყოველის გვარის შესანიშნავის საგნისა, რაც კი შეეხება აწინდელ რუსეთის სახელმწიფოს წარმოებას და საზოგადოების ცხოვრებას.
  - IV. **ბელეტრისტიკა:** მოთხრობები, სცენები, ლექსები და სხვა ამ გვარი.
  - V. **კრიტიკა.**
  - VI. **გიგლიოგრაფიული ცნობები:** მოკლე განხილვა შესახებ ახალ წიგნებისა.
  - VII. **ცალკე წერილები:** შესახებ ყოველის გვარის მეცნიერებისა და აგრეთვე შესახებ ჩვენისა და უცხო ხალხთა ცხოვრებისა, წარსულისა და აწინდელისა.
  - VIII. **კორესპონდენცია:** შესახებ ჩვენის ქვეყნისა, რუსეთისა და უცხო ქვეყნისა.

„ივერია“ გამოვა თვეში ერთხელ, თვითო წიგნი შეიცავს თორმეტის თაბანის არა ნაკლებ. ხელის-მოწერა მიიღება: თფილისში, „ივერიის“ რედაქციაში, სოლოლაკში, ძონსულის ქუჩაზე, № 4. აგრეთვე ბ. ჩარკვიანის წიგნის მალაზიაში, შაშუეთის ეკლესიის ქვემოდამ. თფილისის გარეშე მცხოვრებთათვის: В Тифлисе, в редакцію журнала „ИВЕРИИ“.

„ივერიის“ ფასი—წელიწადში: თფილისში მცხოვრებთათვის . . . 11 მან. ბარეშე მცხოვრებთათვის . . . 12 მან. ექვსი თვით: თფილისში მცხოვრებთათვის . . . 5 და 50 კ. ბარეშე მცხოვრებთათვის . . . 6 და 50 კ.

გაზეთი „ივერია“ დეკემბერში აღარ გამოვა. ხელის მომწერლებს ამ ნომრებს მათ მაგივრად დაურიდებთ იანვარში პირველი წიგნი მუხრანლისა. ამის გამო აწინდელ ხელის მომწერლებთათვის მუხრანლის ფასი 1879 წ. იქნება 11 მან.— გარეშე მცხოვრებთათვის და 10 მან.—თფილისში მცხოვრებთათვის. (3—3)

რბ. ზმწ.	ლით.	საღა.	II კ.	III კ.	ბელეტრაფი	მან. კაპ.	მაზანდა	მან. კაპ.	თფილისის სამუხრანლო.
თფილისი	9 21	5 18	3 კაპ.	8 კაპ.	რ-ცი სიტყვა თფილ სიღამ:		თფილისი, 22 ნოემბერს.		ქრეფნ ს მადანზე, წ ნამძღვაროვის სახლებში.
მცხეთა	10 11	6 27	68	38	ქაკასიის აქეთა მხრის ყველა ქალაქებში.	50	ფქვ. თფთ. ბანჯცხა, ფთ.	1 80	ავთამყოფებს მიიღვენ ყოველს დღე ღილის 9 საათიდა 1-მდინ.
ზორი	11 58	9 43	2 40	1 33	რახტოვა, მდესხ, მოსკოვი:	2	ქერი ფუთი	1 30	მ რ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშევი და ბა-
ხაშური	1 29	11 57	3 92	2 18	პეტერბურს, მარშავას.	2	ბამბა მრეც ისა, ფუთი	6 50	ლ დეჩი—შინ.გ. ავთა., ქოტჩა-
სურამი	1 44		4 42	2 46	მსბალთშ, შვიკო რიაში.	3	— აიერიკი ა, ფუთი	7 50	როანც—საჯარო ექიმი და საშვი-
ქვილია	5 49		5 81	3 23	იტალიანი და ს. გრანგ. ტში.	3 50	ბაპენტალი ბ მბა ფუთი.	10	ლოს ობერაციები.
რიონი	6 5		6 75	3 75	ინგლისში	3 75	მატული თუშური ფუთი	7 50	ს ა მ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშევი—ში-
სამტრედია	7 51		7 73	4 29	ფორტა		— მარაქამისა ფუთი	5 60	ნ ა გ. ა. ბ ხ ტ ო ვ ი — საბეზიო და ბაე-
ახალ-სენაკი	8 43		8 57	4 76	ა) თფილისიდან: სამზღვარ გარ-		ბბრეშუმი ნუხური სტ	2	შვის, პუნოვი—თვალს.
ფოთი	9 50		9 75	5 42	რთ, ქუთაის, რუსეთს—ყოველ		— მარაქამისა ფუთი	5 80	მ თ ხ შ ა ბ ა თ ი: მერმიშევი ში-
ფოთი	9 3				დღე კვირას გარდა. შუგდ. ორშ. და		ქონის სანთლი ფუთი	7 20	ნ ა გ ა ნ ი.
ახალ-სენაკი	10 14		1 18	66	ხუთშ. მხურ.—პარასკ. და ორშ. ქა-		სტეარინის ს. ნთელი, ფთ.	12 50	ს ზ თ შ ა ბ ა თ ს: მერმიშევი—ში-
სამტრედია	11 5		2 6	1 14	ხეთს—სამშ. და შაბ. ბ) ქუთაი-		ხორცი ძოხისა, ლიტ.	81	ნ ა გ., ქოტჩარიანცი—იფილიტიკუ-
რიონი	12 13		3 4	1 69	სიღამ: თფილისისა და ფოთისკენ		— ცხვრისა, ლიტრა	90	რი და საშარდ ორგანების.
ქვარლა	1 18	ღამე.	3 98	2 21	ყოველ დღე კვირას გარდა. მხურ-		სპირტი ვდრო	4 80	პ ა რ ა ს კ ე ვ ს: მერმიშევი—შინ.გ.,
სურამი	5 12		1 10	5 33	გეთს—ორშ. და პარასკ.		შაქარი, ბროც. ფუთი	7 40	ა. ბახტოვი—საბეზიო ქალისა და
ხაშური	5 39		1 37	5 84	წიგნის გაგზავნა რუსეთში	კაპ	— ფხვნილი ფუთი	6 40	ბ ა ვ ე ვ შ ს.
ზორი	7 5		4 87	36 4 9	და სამზღვარ გარეთ:		ქავა გრველი, გირვ.	70	შ ა ბ ა თ ს: მერმიშევი შინაგ., და
მცხეთა	8 50		6 59	9 8 5 4	ლა წიგნის	4	ხეთი ქუნჯუთისა ფუთი	12 80	პუნოვი—თვალისა.
თფილის	9 31		7 56	9 75 5 42	დ ბ კლილის (ბ.ში მისხალი)	8	მამბაქო, ს. შულო ფთ.	6 50	